

אשם שנתערב בשלמים

אשם שנתערב בשלמים, רבי שמעון אומר שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן, לזכרי כהונה ובעזרה, וליום ולילה כדין אשם. ובעל השלמים יצא ידי שלמים שהרי כל אחד יקרב למי שהוא. אמרו לו, הרי בכך שממעטים בזמן אכילת שלמים מביאם לידי נותר, אלא ירעו עד שיסתאבו.

נתערבו חתיכות בחתיכות קדשי קדשים בקדשים קלים, הנאכלין ליום אחד בנאכלין לשני ימים ולילה יאכלו כחמור שבהן. ואפילו חכמים מודים כשאין תקנה אחרת.

גמרא

אין לוק' בדמי שביעית תרומה מפ' התנא שנה לפני רב את מה ששנינו בברייתא, אין לוקחים תרומה בדמי שביעית מפני שממעטים באכילתה. מפני שהשביעית ודמיה צריכים להתבער עד שתכלה לחיה שבשדה, וממעטים בכך את זמן אכילת התרומה¹²¹⁹. אמרו החכמים לרבא, והרי הברייטא הזו אינה כרבי שמעון שאומר שמביאים קדשים לבית הפסול? אמר להם רבא, אפשר לומר שהמשנה היא כרבי שמעון שמדבר בדיעבד, כשהקרבנות התערבו, אבל אינו מתיר להביא קדשים לבית הפסול לכתחילה. הקשה אביי לרבא ממה שנינו במשנה לקמן, שלומדים מהכתוב: "לֹא־תִתֵּן לְמִשְׁחָה" שהכהנים יכולים לשנות באכילתם של הקרבנות, לאכלן צלויין, שלוקין ומבושלין, ולתת לתוכן תבלין חולין ותבלין תרומה דברי רבי שמעון. הרי גם לכתחילה מתיר במקום שממעט את זמן אכילת התרומה לזמן אכילת הקרבן? אמר לו רבא, הנח לתרומת תבלין שהוא מדרבנן.

¹²¹⁹ ואפילו ששנינו במס' שביעית (פ"ט מ"ח) שלאחר ביעור מחלקן שלש סעודות לעניים, רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים יאכלו. מ"מ הוא ממעט באכילתה לאחר שחילק שלש סעודות ואינו מוצא למי לחלק. התוס' שואלים שיהיה אסור לחמץ תרומה לפני פסח משום שממעט באכילתה. וי"ל שעדיף לחמץ את תרומה משום שכ' (במדבר יח) למשחה. ואינו דומה למבשל ירק בשמן תרומה (לקמן עו). שהירק הוא שנתקן ע"י השמן, אבל השמן לא נתקן ע"י הירק. ועוד שהעיסה מתחמצת מאליה ואפילו אם מערב בה שאור היא היתה מתחמצת קצת בלא השאור. תוס'.

אב"י הקשה ממה שש' אין לוקחים תרומה בכסף מעשר ור"ש מתיר
 הקשה אב"י על רבא, ממה ששנינו במשנה
 במסכת מעשר שני, שהכהנים אינם לוקחים
 תרומה בכסף מעשר שני בירושלים, מפני שממעט באכילתה, שלא
 יאכל את התרומה אלא בירושלים¹²²⁰. ורבי שמעון מתיר, ואינו מחלק
 בין תרומה דרבנן לתרומה דאורייתא? ורבא שתק ולא ענה לאב"י.

רב יוסף שאל מדוע לא הק' ממה שש' אין מבשלים ירק שביעית בשמן תרומה
 וכאשר אב"י בא לפני רב יוסף אמר לו,
 מדוע לא תקשה על רבא ממה ששנינו
 במשנה במסכת שביעית שאין מבשלים ירק של שביעית בשמן של
 תרומה, כדי שלא יביאו קדשים לבית הפסול, שיהיו צריכים לאכול את
 התרומה עד זמן הביעור¹²²¹, ורבי שמעון מתיר? אמר אב"י לרב יוסף
 , הרי הקשיתי על רבא מתבלין ואמר לי, הנח לתרומת תבלין דרבנן,
 וגם כאן הוא יכול לתרץ שמדובר בתרומה דרבנן¹²²²? אמר רב יוסף
 שאם המשנה מדברת בתרומה דרבנן התנא היה צריך לומר להפך, שאין
 מבשלים ירק של תרומה בשמן של שביעית, ורבי שמעון מתיר. ומכאן
 שמדובר בשמן תרומה דאורייתא, שמן זית שהוא בכלל "כל חלב וצֶהָר
 וְכָל חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדֶגֶן" שחייב בתרומות ומעשרות מדאורייתא, ולא שמן
 משאר מינים שחיובו מדרבנן.

אב"י א' שמדובר כשהתערב רוב יוסף א' א"כ מה טעמם של חכ'
 ואב"י אמר לרב יוסף, הרי הקשיתי לרבא
 ממה שרבי שמעון מתיר במשנתנו להקריב
 את השלמים עם האשם אפילו שממעט בזמן אכילתם. ורבא אמר לי
 שרבי שמעון מתיר בדיעבד אחרי שהקרבות התערבו. וגם כאן מדובר
 בדיעבד, אחרי שהשמן התערב בירק? אמר לו רב יוסף, שאם מדובר
 שהשמן התערב מהו טעמם של חכמים שאוסרים לבשלם ביחד? וענה
 אב"י, שחכמים אוסרים לבשלם ביחד כמו שחכמים אוסרים להקריב את
 השלמים שנתערבו עם האשם כדין אשם מפני שמביאים אותם לבית

1220 תוס' הביאו שרש"י מפ' מפני שממעט באכילתה שמתחלה היתה מותרת לאונן ועכשיו אסורה שמעשר שני
 אסור לאונן, וגם צריך חומה ותרומה א"צ חומה. ומתוך המשנה משמע שהקפידא אינה משום תרומה אלא משום
 מעשר. תוס'.

1221 אבל הרמב"ם מפרש שיביאו את השמן של שביעית לבית הפסול אם התרומה טטמא.

1222 ברש"י כתוב ה"נ דרבנן תרומת ירק. בשיטמ"ק כ' שהגרסא בגמרא היא ה"נ דרבנן וכן יש לגרוס ברש"י.
 וכן בכת"י ובדפוסים ראשונים.

הפסול. ורב יוסף אמר לו, שחכמים אוסרים זאת במשנה מפני שיש לבהמות תקנה ברעיה. אבל בשמן תרומה שנתערב בירק של שביעית אין לתערובת תקנה. ואם לא יתירו לבשלם ביחד כל התערובת תלך לאיבוד? והמקרה הזה דומה לדין השני במשנתנו. שאם חתיכה של קרבן אחד התערבה בחתיכות של קרבן תאכל כחמור שבהן, ואפילו לחכמים. הקשה רבינא על דברי רב יוסף, שאין דמיון בין שני המקרים. לחתיכה שנתערבה בחתיכות אין תקנה כלל, אבל לשמן שהתערב בירק יש תקנה בסחיטה? ורב יוסף סובר שאין לתערובת תקנה בסחיטה. שאם יסחוט את הירקות הרבה עד שכל השמן יצא, הוא יקלקל חלק מהירק ואסור להפסיד פירות שביעית¹²²³. ואם יסחוט מעט, עדיין ישאר בירק שמן תרומה.

רש"א למח' מביא אשמו ולוגו ואר' רבי שמעון אומר בספק מצורע מוחלט וספק אינו מוחלט, למחרת התגלחת ביום השמיני לטהרתו, מביא אשמו ולוגו עמו¹²²⁴. ואומר: אם אני מצורע מוחלט, הרי זה אשמו וזה לוגו, בהמה זו מוקדשת לאשם מצורע והשמן מוקדש ללוג שמן של מצורע. ואם לאו, אשם זה לשם שלמי נדבה¹²²⁵. ואותו אשם טעון שחיטה בצפון, ומתן בהונות, כדין אשם מצורע, וסמיכה¹²²⁶, ונסכים ותנופת חזה ושוק, כדין שלמים. ונאכל ליום ולילה¹²²⁷, ולזכרי כהונה, כדין אשם. וממה שרבי שמעון מתיר להקריבו אפילו שממעט את זמן אכילתו, יש ראייה שמתיר להביא קדשים לבית הפסול לכתחילה? עונה הגמרא, שרבי שמעון מתיר להביא קדשים לבית הפסול כדי לתקן את האדם, ואם הוא לא יביא את

1223 "לאכלה" ולא להפסד.

1224 תוס' כתבו שרש"י פירש למחרת ביום שמיני ובמסכת מנחות (דף קה.) פי' למחרת יום ששים והכל הוא דבר אחד. מפני שמדובר בספק נזיר טמא וספק מצורע טמא כמו שמוכח בתוספתא נזיר פרק בתרא. שמדובר באדם אחד שיש בו את כל הספיקות הללו. נזיר שיש לו ספק אם נטמא למת או לא. ואם הוא מצורע מוחלט או מצורע מוסגר. ואוכל בקדשים לאחר ששים יום, ושותה יין ומטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום. ולצורך ביאור הסוגיה די לדון בדיני המצורע שלו כמו שרש"י פירש..

1225 תוס' שואלים ממה שא' לעיל בפ' איזהו מקומן (דף מז:) שאשם מצורע שני כהנים מקבלים את דמו אחד ביד ואחד בכלי. ובשלמים אמרו לעיל (דף כה.) שצריך שיקבל בכלי את כל דמו. וי"ל דתקוני גברא שאני. תוס'.

1226 למ"ד (לעיל דף לג.) שסמיכת אשם מצורע אינה דאורייתא הוא בהקפת יד. ואע"ג ששלמים טעונים סמיכה משום תקוני גברא הותרו כמו שפי' לעיל. ולמ"ד שהיא דאורייתא הזכיר בחנם סמיכה וכן נסכים שבין אשם ובין שלמים טעונים סמיכה ונסכים. תוס'.

1227 אי אפשר להתנות בתורה שאינה נאכלת אלא ליום ולילה משום שצריכים בתורה לחם, ובלחם אי אפשר לעשות תקנה. כמו שמוכח בפ' התורה (מנחות דף פ:). תוס'.

אשמו לא יטהר לגמרי ואסור לו לאכול קדשים.

קומץ את הלוג ומקטיר ומביא שמן הגמרא שואלת על דברי רבי שמעון מה הוא עשה בלוג השמן, הרי אם הוא אינו מצורע

אי אפשר להקריב אותו¹²²⁸? עונה הגמרא, שיאמר שאם אינו מצורע הלוג יהיה נדבה¹²²⁹. שואלת הגמרא, הרי אם אינו מצורע והוא מביא לוג שמן

בנדבה, הוא צריך לקמוץ את השמן? עונה הגמרא, שיקמוץ את השמן.

שואלת הגמרא, הרי אם הוא מצורע צריכים שיוז שבע הזאות מהשמן

כנגד בית קדשי הקדשים? עונה הגמרא, שיוז שבע הזאות, מספק שמא

הוא מצורע. שואלת הגמרא, הרי חסר מהשמן מה שקמוץ, ולוג שמן

שחסר פסול להזאה? עונה הגמרא, שיביא מביתו מעט שמן וישלים את

החסר. כמו ששנינו במשנה במסכת נגעים, חסר הלוג עד שלא יצק,

ימלאנו. שואלת הגמרא, הרי אם השמן הוא נדבה צריכים להקטיר את

השמן שקמוץ על המזבח? עונה הגמרא, שמקטירים את קומץ השמן על

המזבח¹²³⁰.

כל שממנו לאישים ה"ז בבל תקטירו ושואלת הגמרא, ומה יעשו עם השמן לאחר

שיוז שבע הזאות. שהרי להקטיר את השמן

אי אפשר, מפני שאין מקטירים את הקומץ על שיריים שחסרו בין קמיצה

להקטרה¹²³¹, ואי אפשר לומר שיקטירו אותו קודם שבע המתנות, מפני

שלומדים מהכתוב: "כִּי כָל שְׂאֵר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לִּי"

כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו, שאסור להקטיר דבר שנתנו

על המזבח את החלק הראוי לו?

ר"י בר"ש ב"פ א' מעלה אותם לשם אמר רב יהודה בנו של רבי שמעון בן פזי,

נצי"ט

שלקטירים את קומץ השמן לפני שמזים את

ההזאות, ומעלה אותם לשם עצים. הכהן שמזה את שבע ההזאות יאמר

1228 שמא אינו מצורע והוא חולין בעזרה כיון שעושה עבודה שמוזה שבע כנגד פתח אהל מועד ונותן על הבהונות

ועל ראש המצורע. תוס' שואלים שיקדש אותו קדושת דמים על תנאי אם אינו מצורע. וכשירצה לאכול את

השיריים יפדה אותם. ויש שעדיף לעשות קדושת הגוף בכל מה שיכול. תוס'.

1229 כמו שאומרים בפ' כל התדיר (דף צא) שמתנדבים שמן בפני עצמו.

1230 והשיריים נאכלין ממ"נ אם הוא של מצורע הרי הוא נאכל כמו שא' בפ' בית שמאי (לעיל דף מד:) "לכל

קרבנם" לרבות לוג שמן של מצורע, ואם הוא נדבה הוא כשירי מנחה. מפרש.

1231 תוס' שואלים הרי ר' יוחנן אמר במנחות (דף ט.) שמקטירים עליהם קומץ, ואפי' ר"ל שאמר שאין מקטירים

מודה שלר"א מקטירים. ויש לומר שאע"ג דמקטירין לא מצאנו תקנה לענין אכילה. שהרי השיריים אסורים

באכילה כמו שלומדים שם מ"והנותרת" ולא הנותרת מן הנותרת. תוס'.

בשעת ההזאה שאם הוא מצורע והקטרת הקומץ אינה הקטרה, הוא מזה לשם ההזאות של מצורע. ואם הוא אינו מצורע והקטרת הקומץ היא הקטרה, ההזאה היא כהזאת מים. שהרי מותר להעלות שירי מנחה על המזבח שלא לשם עבודה. כמו ששנינו בברייתא, רבי אליעזר אומר, באיסור של הקטרת שעור ודבש ושיירי המנחות נאמר: "וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לָרִיחַ נִיחֹחַ" לריח ניחוח אין אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשם עצים, אם אינו מתכוון להעלותם לשם קרבן¹²³².

ומתנה שאם אינו מצורע הוא פודה את השמן הנוסף שואלת הגמרא, הרי המצורע צריך להביא שמן למלאות את השיריים אחרי הקמיצה לפני ההזאה, ויש בלוג מעט שמן שלא קמץ עליו, ואם הוא אינו מצורע והשמן הוא נדבה אסור לכהן לאכלו? עונה הגמרא, שהמטהר אומר שאם הוא אינו מצורע הוא פודה את השמן שהוסיף ומוציאו לחולין¹²³³, והוא מותר לאכילה לכהנים גם אם אינו מצורע. שואלת הגמרא, הרי אם הוא פודה אותו בעזרה הוא מכניס חולין לעזרה, ואם הוא פודה אותו מחוץ לעזרה כל הלוג נפסל ביוצא¹²³⁴? אומרת הגמרא שהוא פודה בפנים ואין כאן איסור של חולין בעזרה מפני שהשמן נעשה חולין מאליו אחרי שהוא נכנס לעזרה.

שואלת הגמרא, הרי רבי שמעון אומר שלא מתנדבים שמן? עונה הגמרא, שרבי שמעון מודה שאפשר להקדיש שמן לנדבה כדי לתקן את האדם ולהתיר לו אכילת קדשים¹²³⁵.

אמר רב רחומי לפני רבינא בשמו של רב א"א לומר שיהיה אשם תלוי שהוא הונא בר תחליפא, אפשר להקשות מדוע רבי איל בן ב' שנים

1232 רש"י פירש שההזאות בשמן הן כהקטרה במזבח בדבר הראוי להקטיר. ובתירוץ דמסיק להו לשם עצים היה צריך לומר לשם מים בעלמא. והגמרא נקטה לשון עצים מפני שהפסוק שממנו לומדים את איסור ההקטרה מדבר בדברים שמקטירים ע"ג המזבח. התוס' מפרשים שהקושיה היתה על ההקטרה, כיצד הוא מקטיר את הקומץ אפילו קודם מתן ז'. הרי יתכן שהוא מצורע וההזאה של מתן ז' היא כממנו לאישים, ונמצא שכל מותר הלוג הוא שיריים להזאה והוא בבל תקטירו. וכיצד הוא מקטיר את הקומץ. והגמרא מתרצת שמקטיר את הקומץ לשם אישים. תוס' ושיטמ"ק.

1233 וכלי שרת אינם מקדשים אלא לדעת.

1234 שהרי לוג השמן הוא קדש קדשים כמנחה. וא"א לעשות בתחילה את כל צרכי מצורע ואחר כך להשלים ולקמץ ולהקטיר בלא לפדות מפני שאי אפשר לשנותו אחרי שהקדישו למזבח לצרכי מצורע שמא אינו מצורע ונמצא מאבד קדשי מזבח בידים. ולכן קודם קומץ לצורך גבוה, וגם אם הוא מצורע אינו מפסיד דבר שהרי יחזור וימלאנו. מפרש.

1235 תוס' שואלים אם ר"ש א' שאין מתנדבים שמן מדאורייתא כיצד מותר משום תקוני גברא, ועוד כיון שאין מתנדבין הם חולין גמורים. תוס'

שמעון לא אמר שהוא יכול להתנות שאם הוא אינו מצורע האשם הזה
יהא אשם תלוי. וכרבי אליעזר הסובר שאדם מתנדב אדם אשם תלוי
בכל יום, שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא¹²³⁶. וממה שרבי שמעון
לא אמר כך, יש ראייה שהוא התנא החולק על רבי אליעזר¹²³⁷? אמר לו
רבינא, תורה, תורה, היכן היא התורה של אדם גדול כמותך?. האם
כבש בן שנתו של אשם מצורע מתחלף לך באיל בן שתי שנים של אשם
תלוי?, והרי הוא אינו בא אלא מאיל בן שתי שנים!.

¹²³⁶ וכך עדיף שזמן אחד לאכילת כל האשמות ולא מביא קדשים לבית הפסול. מפרש.

¹²³⁷ וצ"ל שהגמרא בקדושין (דף נה.) בהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר שמשמע ממנה שאם ימצא בן
שתי שנים ואפשר להסתפק באשם אין לו תקנה חולקת על ר' אליעזר. תוס'.

